

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 13. april 2010.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 13. aprila 2010.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO PRVOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA PRIHVATANJE
DOKAZNIH PREDMETA BEZ POSREDSTVA SVJEDOKA**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

Imenovani branilac

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka s Dodatkom A ", podnijetom 15. decembra 2009. godine (u daljem tekstu: Zahtjev) i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Kontekst i argumentacija

1. Tužilaštvo u Zahtjevu traži da se, u skladu s pravilom 89(C) Pravilnika o postupku i dokazima (u daljem tekstu: Pravilnik), 321 dokazni predmet (u daljem tekstu: predloženi dokazni predmeti), vezan za, kako ono navodi, sarajevsku komponentu njegove teze, uvrsti u spisak dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka.¹ Predloženi dokazni predmeti obuhvataju: (a) izvještaje, zahtjeve i naređenja Jugoslavenske narodne armije, Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (u daljem tekstu: VRS) i Sarajevsko-romanijskog korpusa (u daljem tekstu: SRK), i kriznih štabova bosanskih Srba i jedinica Teritorijalne odbrane; (b) izvještaje, zapisnike, odluke, zakone i saopštenja političkih entiteta bosanskih Srba, uključujući Srpsku demokratsku stranku, i entiteta Republike Srpske; (c) dokumente Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN), kao što su telegrami, izvještaji, dopisi, sporazumi, rezolucije; (d) presretnute razgovore; (e) medijske izvještaje i intervjuje; (f) video-snimke; i (g) mape i fotografije.

2. Tužilaštvo tvrdi da su predloženi dokazni predmeti dovoljno relevantni i pouzdani da opravdaju prihvatanje u spis bez potrebe dodatnog izvođenja dokaza, i da je "namjerno" podnijelo Zahtjev u ovoj fazi postupka zato što će "uvrštavanje u spis dokaznih predmeta u ranoj fazi ubrzati suđenje time što će se izbjeći da se svjedoci zovu radi predočavanja [tih] dokumenata."² Tužilaštvo dalje tvrdi da je odabralo samo

¹ Zahtjev, par. 1, 13.

² Zahtjev, par. 2, 3. U pogledu faze postupka u kojem je Zahtjev podnijet, tužilaštvo navodi kao primjere predmet *Boškovski i Tarčulovski* i predmet *Delić*, u kojima su dokazi prihvaćeni bez posredstva svjedoka prije početka postupka u tim predmetima.

dokumente koji "su od dovoljnog značaja za pitanja koja će vjerojatno biti osporavana u ovom predmetu."³

3. Optuženi je tražio produženje roka za odgovor na Zahtjev, što mu je odobreno 24. decembra 2009. godine i kao rok mu je određen 15. februar 2010. godine.⁴ Stoga je Optuženi je 8. februara 2010. godine podnio "Odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka" (u daljem tekstu: Prvi odgovor). U Prvom odgovoru optuženi tvrdi da nije bio u mogućnosti da dostavi stvarni odgovor na Zahtjev zato što nije imao dovoljno resursa da ga pripremi.⁵

4. Dana 26. februara 2010. godine, Pretresno vijeće je odbilo zahtjev optuženog za dalju odgodu suđenja, ali mu je odobrilo dodatno vrijeme, do 12. marta 2010. godine, da odgovori na Zahtjev.⁶ Dana 11. marta 2010. godine, optuženi je podnio "Drugi odgovor na Prvi zahtjev tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka" (u daljem tekstu: Drugi odgovor), u kojem se protivi prihvatanju više kategorija predloženih dokaznih predmeta koje je podnijelo tužilaštvo, naime, fotografija, mapa, presretnutih komunikacija i video-snimaka.⁷ On takođe ulaže prigovor na konkretne dokumente i na to da se na spisak dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka uvrste dokumenti čiji su autori ili primaoci uvršteni na spisak svjedoka tužilaštva na osnovu pravila 65ter.⁸ Optuženi osim toga ponavlja svoj prigovor "da formalno primanje na znanje, prihvatanje pismenih izjava i prihvatanje dokumenata bez posredstva svjedoka u cijelosti, krši pretpostavku nevinosti i nepravično prenosi teret dokazivanja na optuženog."⁹

³ Zahtjev, par. 11.

⁴ Odluka po Zahtjevu optuženog za produženje roka za dostavljanje odgovora na zahtjeve tužilaštva, 25. decembar 2009. godine.

⁵ Prvi odgovor, par. 5-7.

⁶ Odluka po Zahtjevu optuženog za odgađanje suđenja, 26. februar 2010. godine.

⁷ Drugi odgovor, par. 2-3, 8.

⁸ Drugi odgovor, par. 4, 5-6.

⁹ Drugi odgovor, par. 9.

II. Diskusija

5. Prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka je praksa koja je uvriježena u jurisprudenciji Međunarodnog suda.¹⁰ Dokaz može biti prihvaćen bez posredstva svjedoka ako su ispunjeni uslovi iz pravila 89(C); to jest, Vijeće može da prihvati sve relevantne dokaze za koje smatra da imaju dokaznu vrijednost. Po opštem pravilu, da bi dokument predložen za uvrštavanje u spis imao dokaznu vrijednost, on mora da bude dovoljno pouzdan i relevantan za pitanja iz datog predmeta.¹¹ Kada su odredbe ovog pravila ispunjene, Vijeće ima diskreciono pravo u pogledu prihvatanja dokaza,¹² između ostalog na osnovu pravila 89(D), koje predviđa da ono može izuzeti dokaz ako treba da se obezbijedi pravično suđenje uveliko nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost.

6. Dalji uslov za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka je da "strana podnosilac mora da bude u stanju da pokaže, jasno i konkretno, gde i kako svaki dokument odgovara predmetu."¹³ To je takođe konkretno navedeno u "Nalogu u vezi s procedurom za vođenje sudskog postupka" koji je Vijeće izdalo 8. oktobra 2009. godine (u daljem tekstu: Nalog), u kojem se u vezi s podnošenjem dokaza bez posredstva svjedoka kaže:

¹⁰ V. na primjer, *Tužilac protiv Dorđevića*, predmet br. IT-05-89/1-T, Odluka po zahtevu tužilaštva za ponovno otvaranje dokaznog postupka i prekoračenje propisanog broja reči i drugi zahtev za uvrštavanje u spis dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, 7. decembar 2009. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Dorđević*); *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81, poverljiva Odluka po prvom zahtevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, 5. oktobar 2009. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Perišić*); *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, zahtjevu za izmjenu zahtjeva za prihvatanje bez posredstva svjedoka i po usmenom zahtjevu za prihvatanje dodatnog dokaznog predmeta, 14. mart 2008. godine (u daljem tekstu: odluka u predmetu *Popović*); *Tužilac protiv Delića*, predmet br. IT-04-83-T, Odluka po podnesku tužilaštva u vezi s prihvatanje dokumentarnih dokaza, 16. januar 2008. godine; *Tužilac protiv Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Odluka po zahtevu tužilaštva za prihvatanje dokumentarnih dokaza, 10. oktobar 2006. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Milutinović*); *Tužilac protiv Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74-T, Odluka o prihvatanju dokaznih predmeta, 13. juli 2006. godine (u daljem tekstu: Odluka u predmetu *Prlić*); *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54, Odluka o prihvatanju dokumenata, 28. juli 2004. godine.

¹¹ Odluka u predmetu *Dorđević*, par. 4; Odluka u predmetu *Tužilac protiv Milutinovića*, par. 10, gdje se poziva na predmet *Tužilac protiv Galića*, predmet br. IT-98-29-AR.73.2, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s pravilom 92bis(C), 7. juni 2002. godine, par. 35.

¹² V. Odluka u predmetu *Milutinović*, par. 11; Odluka u predmetu *Prlić*, str. 5; *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73.2, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s uvrštavanjem u spis zapisa razgovora s optuženim koji je na usvajanje ponuđen izravno u sudnici, 19. avgust 2005. godine, par. 14.

¹³ Odluka u predmetu *Dorđević*, par. 4; Odluka u predmetu *Perišić*, par. 20; Odluka u predmetu *Milutinović*, par. 18.

Strana koja zatraži prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka u zahtjevu će: i) dati kratak opis dokumenta za koji traži da bude uvršten u spis; ii) jasno naznačiti relevantnost i dokaznu vrijednost svakog dokumenta; iii) objasniti kako se taj dokument uklapa u tezu te strane, i iv) navesti pokazatelje autentičnosti tog dokumenta.¹⁴

U Nalogu se takođe jasno kaže: "Strane u postupku će podnošenje podnesaka bez posredstva svjedoka svesti na najmanju moguću mjeru."¹⁵

7. Tužilaštvo u Zahtjevu ističe kako bi korist od prihvatanja dokaza bez posredstva svjedoka bila ušteda vremena i navodi izjavu sudije Maya iz oktobra 2002. godine, kako se Međunarodni sud "mora udaljiti od prevaziđene prakse koja zahtijeva da se svi dokazi iznose usmenim putem, kada to ima veoma malo smisla."¹⁶ Vijeće prihvata da su se postupci prihvatanja dokaza na Međunarodnom sudu u velikoj mjeri promijenili od kraja 2002. godine i Pravilnik sada predviđa više različitih mogućnosti za prihvatanje pismenih dokaza kako bi se postupci ubrzali. Dosadašnji postupak u ovom predmetu pokazuje u kojoj mjeri je situacija takva; Vijeće je primjenom pravila *92bis* i *92quater* uvrstilo u spis znatnu količinu pismenih dokaza.

8. Međutim, Vijeće mora takođe obezbijediti primjerenu ravnotežu između ekspeditivnosti i pravičnosti suđenja i mišljenja je da se prihvatanje velikog broja dokaznih predmeta - od kojih se mnogi direktno odnose na optužbe protiv optuženog, što će biti razmotreno u daljem tekstu - u ovoj fazi postupka, prije nego što se ijedan dokazni predmet uvede usmenim putem, nije u skladu s pravičnim suđenjem. Izvođenje dokaza tužilaštva počće danas. Ako Vijeće odluči da prihvati neki ili sve dokaze predložene tokom pretresa od strane svjedoka tužilaštva, optuženom ostaje otvorena mogućnost da te svjedoke unakrsno ispita u pogledu konkretnih dokaznih predmeta. Međutim, značajna posljedica prihvatanja dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka jeste da suprotna strana u postupku tada ima obavezu da pronađe najpogodnijeg svjedoka s kojim može da ospori konkretan dokument umjesto da unakrsno ispita svjedoka kojeg je strana koja dostavlja dokazni predmet odredila kao najbolju osobu koja može da govori o dokumentu

¹⁴ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

¹⁵ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

¹⁶ Zahtjev, par. 5, gdje se poziva na predmet *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, pretres, T. 12305 (23. oktobar 2002. godine).

u kontekstu njegove teze. U postojećim okolnostima, s obzirom na broj dokaznih predmeta na koje se Zahtjev odnosi, postoji stvarna mogućnost da bi se optuženi time preopteretio.

9. Stoga, iako nije potrebno da se u svim okolnostima dokazi uvedu putem svjedoka, i moguće je da postoje situacije kada je primjereno da se prihvate bez posredstva svjedoka, Vijeće smatra da je najprimjerenija metoda prihvatanja dokumenta ili nekog dokaznog predmeta putem svjedoka koji može o tome da govori i da u vezi s tim odgovara na pitanja. Prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka generalno ne bi trebalo biti prvo za čim se poseže u prihvatanju dokaza. To je, naprotiv, dodatna metoda uvođenja dokaza, koju treba koristiti oprezno kako bi se strani koja to traži pomoglo da popuni određene praznine u svojoj tezi u kasnijoj fazi postupka. U vezi s tim, Vijeće napominje da će se neki autori ili primaoci predloženih dokaznih predmeta, u skladu sa spisikom svjedoka na osnovu pravila 65ter, pred Vijećem pojaviti tokom izvođenja dokaza tužilaštva. Iz svih tih razloga, Vijeće odlučuje da odbije da predložene dokazne predmete uvrsti u spis bez posredstva svjedoka u ovoj fazi postupka.

10. Međutim, budući da tužilaštvo može kasnije ponovo tražiti da neke od predloženih dokaznih predmeta dostavi bez posredstva svjedoka i/ili da može da podnese dalje zahtjeve za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka u vezi s nekim drugim dijelovima predmeta, Vijeće smatra da bi bilo od pomoći da stranama u postupku, koristeći kao primjer Predložene dokazne predmete, naznači za koje vrste dokaznih predmeta bi bilo primjereno, odnosno za koje je neprimjereno da se podnose za prihvatanje bez posredstva svjedoka.

11. Određeni predloženi dokazni predmeti iz više različitih izvora koji sadrže informacije o situaciji u Sarajevu i oko njega u vremenskom periodu na koji se odnosi Optužnica; na primjer, akcije ili predviđene akcije Glavnog štaba VRS i SRK, i političkih entiteta bosanskih Srba, situacija u kojoj se našlo civilno stanovništvo u Sarajevu i zapažanja osoblja UN-a, ali se u tim akcijama ili događajima ne pominju optuženi ni visoki funkcioneri vojnih i političkih tijela bosanskih Srba. Ti predloženi dokazni

predmeti obuhvataju: (i) borbene i operativne izvještaje SRK; (ii) naređenja i izvještaje podređenih jedinica VRS-a ili SRK-a; (iii) zapisnike sa sastanaka, na primjer, kriznih štabova; i (iv) rezolucije UN-a i zapisnike sa sastanaka između osoblja UN-a i pripadnika VRS na nižim položajima. Ne donoseći zaključak o tome da li oni ispunjavaju uslove iz pravila 89(C), Vijeće smatra da bi za takvu vrstu predloženih dokaznih predmeta bilo primjereno da se prihvate bez posredstva svjedoka u kasnijoj fazi postupka, ako tužilaštvo ne bi bilo u mogućnosti da ih uvede na drugi način posredstvom svjedoka tokom suđenja.

12. Određene predložene dokaze u predmetu Vijeće smatra neodgovarajućim za prihvatanje bez posredstva svjedoka. Prvo, pisani medijski izvještaji ne bi ispunili uslove pouzdanosti i dokazne vrijednosti bez svjedoka koji bi svjedočio o tačnosti informacija koje oni sadrže. Drugo, Vijeće napominje da je tužilaštvo podnijelo više mapa i jednu fotografiju koje navodno pokazuju mjesta gdje su nalazile linije sukoba oko Sarajeva. Bez svjedoka koji bi potvrdio da su linije sukoba na tim mapama i na fotografiji tačno prikazane, Vijeće neće smatrati da su dovoljno pouzdani ili da imaju dokaznu vrijednost.¹⁷

13. Treće, Veće neće prihvatiti presretnute razgovore bez posredstva svjedoka. Kao što je Vijeće napomenulo u "Odluci po prvom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje dokumentarnih dokaza koji se odnose na sarajevsku komponentu", donijetoj 31. marta 2010. godine, presretnuti razgovori su posebna kategorija dokaza zato što ne sadrže *prima facie* indicije autentičnosti ili pouzdanosti pa se ti uslovi moraju ispuniti saslušanjem relevantnih operatera koji su vršili presretanje ili učesnika presretnutih razgovora.¹⁸ Dakle, kako nema ranijih pokazatelja njihove autentičnosti ili pouzdanosti, Vijeće smatra da prihvatanje bez posredstva svjedoka nije odgovarajući način uvrštavanja presretnutih razgovora u spis.

¹⁷ U vezi s velikim brojem mapa koje su podnijete, Vijeće dalje napominje da se zbog veličine originala ne mogu na odgovarajući način prikazati u *e-court*, da Vijeću nije dostavljen "sudski registrator u vezi sa Sarajevom" koji se pominje u Dodatku A Zahtjevu, i da engleski prijevod legendi i drugih simbola na kartama generalno nije unijet u *ecourt*.

¹⁸ Prvi zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje dokumentarnih dokaza koji se odnose na sarajevsku komponentu, par. 9.

14. Četvrto, postoji veliki broj predloženih dokaznih predmeta koji se direktno tiču individualne krivične odgovornosti optuženog za zločine za koje se tereti u Optužnici. Oni obuhvataju: (i) naređenja i izvještaje koje je potpisao optuženi ili koji su bili poslani optuženom; (ii) naređenja i izvještaje koje su potpisali visoki oficiri Glavnog štaba VRS, konkretno, Ratko Mladić; i (iii) telegrame i izvještaje UN-a u kojima su zabilježeni sastanci između optuženog i drugih, kao što su Momčilo Krajišnik, i osoblja UN-a. Tužilaštvo tvrdi da su mnogi od ovih dokumenata relevantni jer pokazuju da je optuženi imao vodeću ulogu u događajima u Sarajevu, uključujući zločine za koje se tereti, njegovu namjeru, njegovu efektivnu kontrolu nad političkim rukovodstvom bosanskih Srba ili njegovu upoznatost s tim događajima. Vijeće napominje da nema eksplicitnih ograničenja da se bez posredstva svjedoka prihvate dokumenti koji ispunjavaju uslove iz pravila 89(C). Međutim, kako je navedeno gore u tekstu, na osnovu pravila 89(D), Vijeće ima obavezu da procijeni da li će primijeniti svoje diskreciono pravo i odbije njihovo prihvatanje zato što potreba da se obezbijedi pravično suđenje nadmašuje dokaznu vrijednost dokumenata. Takva situacija je moguća u slučaju kada je optuženi preopterećen zbog toga što je prihvaćen veliki broj dokaza koji se direktno odnose na njegovu odgovornost za koju se tereti u Optužnici.

15. Prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka je sada ustaljen način prihvatanja dokaza na Međunarodnom sudu. Uprkos tome što se na taj način može uštedjeti vrijeme u sudnici, u okolnostima u ovom predmetu Vijeće smatra da je osnovno da se prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka shvati kao mehanizam koji se koristi u izuzetnim slučajevima, a ne jednostavno kao još jedan način na koji se velika količina dokaza može uvrstiti u sudski spis. Konkretno, obim ovog predmeta zahtijeva da se dokazni predmeti jasno kontekstualiziraju dokazima koji se predočavaju svjedoku ili svjedocima koji o njima mogu govoriti. Stoga Vijeće potiče strane u postupku da dokaze predočavaju putem svjedoka kad god je to moguće i da za dostavom dokaza bez posredstva svjedoka posežu samo kad je to neophodno.

III. Dispozitiv

16. Shodno tome, Pretresno vijeće, u skladu s pravilom 89(C) Pravilnika, ovim **ODBIJA** Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/

sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 13. marta 2010.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

